

บทความวิชาการ

การศึกษาแบบเรียนรวมในโรงเรียนประถมศึกษาในยุค AI:
การนำนโยบายสู่การปฏิบัติในโลกพลิกผัน
INCLUSIVE PRIMARY EDUCATION IN THE AI ERA: POLICY
IMPLEMENTATION IN A DISRUPTIVE WORLD

เรียม เพชรสารพรม^{1*}Riam Petsaraprom^{1*}

*Corresponding Author Email: petsaraprom2020@gmail.com

Received May 7, 2026; Revised July 8, 2026; Accepted July 24, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในโรงเรียนประถมศึกษาในยุค AI ภายใต้บริบทโลกพลิกผัน และเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยใช้การทบทวนวรรณกรรมเชิงวิชาการเป็นฐานในการสังเคราะห์องค์ความรู้ บทความบูรณาการแนวคิดสำคัญ ได้แก่ การศึกษาแบบเรียนรวม AI โลกยุคพลิกผัน และการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ผลการวิเคราะห์พบว่า แม้นโยบายการศึกษาของไทยจะให้ความสำคัญกับความเสมอภาค และการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา แต่การดำเนินการในระดับสถานศึกษายังเผชิญกับข้อจำกัดด้านความพร้อมของครู ทรัพยากร และระบบสนับสนุน ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติจริงในขณะเดียวกัน ปัญญาประดิษฐ์มีศักยภาพในการสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และลดข้อจำกัดของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม หากมีการออกแบบนโยบาย และระบบการใช้อย่างเหมาะสม บทความเสนอแนวทางเชิงนโยบายในลักษณะบูรณาการหลายระดับ ได้แก่ ระดับนโยบาย (ระดับมหภาค) ระดับสถานศึกษา (ระดับกลาง) และระดับครู (ระดับจุลภาค) โดยเน้นการใช้ AI เป็นเครื่องมือในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา การพัฒนาสมรรถนะครู และการสร้างระบบสนับสนุนที่ยืดหยุ่น ทั้งนี้ การขับเคลื่อน

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Doctor of Education Program in Special Education, Faculty of Education, Srinakharinwirot University

นโยบายจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และยึดหลักความเป็นธรรมและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบการศึกษาแบบเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การศึกษาแบบเรียนรวม; AI; การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ; โลกพลิกผัน; โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This academic article aimed to analyze inclusive education in primary schools in the era of artificial intelligence (AI) under a disruptive global context and to propose policy implementation approaches. The study employed a literature review to synthesize key concepts, including inclusive education, AI in education, VUCA/BANI world perspectives, and policy implementation. The findings revealed that although Thai educational policies emphasize equity and the integration of technology to enhance educational quality, practical implementation at the school level still faces challenges, particularly in terms of teacher readiness, resource limitations, and support systems. These challenges contribute to a gap between policy intentions and actual practices. At the same time, AI has significant potential to support personalized learning and enhance inclusive education by addressing diverse learner needs. However, its effectiveness depends on appropriate policy design and ethical implementation. The article proposed a multi-level policy framework encompassing macro (policy), meso (school), and micro (teacher) levels. It emphasized the use of AI as a tool to promote educational equity, the development of teacher competencies, and the establishment of flexible support systems. Furthermore, policy implementation must be adaptive to the rapidly changing global context while ensuring fairness, inclusivity, and ethical use of technology to ensure the effective and sustainable development of the inclusive education system.

Keyword: Inclusive Education; AI; Policy Implementation; Disruptive World; Primary Education

บทนำ

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษาให้เกิดความเสมอภาค และความเป็นธรรม โดยมุ่งให้ผู้เรียนทุกคน รวมถึงผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม และมีคุณภาพในระบบเดียวกัน สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2561) อธิบายว่า การศึกษาแบบเรียนรวม มิใช่เพียงการจัดผู้เรียนให้อยู่ร่วมกันในห้องเรียน แต่เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ขณะที่วรรณิ์ แกมเกตุ (2555) ชี้ว่า ความสำเร็จของการศึกษาเรียนรวมขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความพร้อมของครู ระบบสนับสนุน และนโยบายที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ในบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยพื้นฐานของการพัฒนาผู้เรียน กลับพบว่า การจัดการศึกษาเรียนรวมยังเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ยังขาดระบบสนับสนุนที่เพียงพอ ทั้งด้านบุคลากร เทคโนโลยี และการบริหารจัดการ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้อยังไม่สามารถตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ในศตวรรษที่ 21 ระบบการศึกษาเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ซึ่งมักอธิบายผ่านกรอบแนวคิด VUCA (Volatility, Uncertainty, Complexity, Ambiguity) และ BANI (Brittle, Anxious, Nonlinear, Incomprehensible) ที่สะท้อนถึงโลกที่มีความผันผวน ไม่แน่นอน และยากต่อการคาดการณ์ (Cascio, 2020) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทักษะผู้เรียนให้สามารถปรับตัวได้ในโลกอนาคต หนึ่งในปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลง คือ การพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ซึ่งเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และการสนับสนุนครูในการจัดการเรียนการสอน (Luckin et al., 2016) อย่างไรก็ตาม วิจารณ์ พานิช (2555) ชี้ให้เห็นว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในระบบการศึกษาจะเกิดประสิทธิผลได้ ต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งระบบนิเวศทางการศึกษา มิใช่เพียงการเพิ่มเครื่องมือเทคโนโลยีเท่านั้น ในบริบทนี้ การศึกษาเรียนรวมจึงต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ กล่าวคือ การทำให้เทคโนโลยี AI เป็น “เครื่องมือแห่งความเสมอภาค” มิใช่ “ตัวเพิ่มความเหลื่อมล้ำ” ซึ่งต้องอาศัยการกำหนดนโยบาย และการดำเนินงานที่เหมาะสม

แม้ประเทศไทยจะมีการส่งเสริมการศึกษาเรียนรวมอย่างต่อเนื่อง แต่ในระดับปฏิบัติยังพบปัญหาสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะในโรงเรียนประถมศึกษา เช่น ครูขาดความรู้ และทักษะในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ภาระงานครูที่สูงทำให้ไม่สามารถออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคลได้อย่างเต็มที่ และขาดเครื่องมือสนับสนุนที่เหมาะสม (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2561) นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรและเทคโนโลยียังเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก หรือพื้นที่ห่างไกล ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล และ AI ได้อย่างเท่าเทียม ส่งผลให้ผู้เรียนบางกลุ่มถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ซึ่งขัดแย้งกับหลักการของการศึกษาเรียนรวมที่มุ่งสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2569) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาโดยเน้น “การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา” เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญ พร้อมทั้งกำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ยังเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ขณะเดียวกัน นโยบายการศึกษาปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ AI เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา รวมถึงการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เช่น การส่งเสริม AI Literacy การเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา และนโยบายลดภาระงานครู (Work Smart) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ครูสามารถมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนได้มากขึ้น

แม้ว่านโยบายการศึกษาจะมีความชัดเจนและครอบคลุม แต่การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับโรงเรียนยังคงมีช่องว่างสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาเรียนรวม ซึ่งยังขาดกลไกการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม ชูศรี วงศ์รัตน์ (2562) ชี้ว่า การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องอาศัยระบบข้อมูล การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังพบว่า การใช้เทคโนโลยี AI ในโรงเรียนยังอยู่ในระดับเริ่มต้น และขาดการบูรณาการกับการจัดการศึกษาเรียนรวมอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ศักยภาพของ AI ยังไม่ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างเต็มที่

จากบริบทและปัญหาดังกล่าว บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์ความท้าทายของการจัดการศึกษาเรียนรวมในโรงเรียนประถมศึกษาในบริบทโลกพลิกผันและยุคปัญญาประดิษฐ์ 2. วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายการศึกษากับการปฏิบัติจริงในระดับสถานศึกษา และ 3. เสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในการจัดการศึกษาเรียนรวม โดยบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างเหมาะสม โดยมุ่งหวังให้ข้อเสนอใน

บทความสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีความเสมอภาค ยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนในบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างยั่งยืน

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบการวิเคราะห์

การศึกษา และวิเคราะห์การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในโรงเรียนประถมศึกษาภายใต้ความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยการมองภาพรวมเชิงระบบที่ผสมรวมทั้งมิติด้านปรัชญาการศึกษา เทคโนโลยีสมัยใหม่ บริบทแวดล้อม และกลไกการบริหารจัดการเข้าด้วยกัน เพื่อให้ข้อเสนอเชิงนโยบายสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง จึงได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์โดยบูรณาการแนวคิดทฤษฎีสำคัญ 4 ส่วนหลักที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันเชิงเหตุ และผล ดังนี้ แนวคิดการศึกษาเรียนรวม (Inclusive Education) ซึ่งถือเป็นแกนเป้าหมายอุดมการณ์ของระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นความเสมอภาค และตอบสนองความหลากหลายของมนุษย์ ถัดมาคือแนวคิด AI กับการศึกษา (AI in Education) ในฐานะเครื่องมือนวัตกรรมสำคัญที่จะเข้ามาปฏิรูปและหลายขีดจำกัดของการเรียนรู้แบบเดิม ทว่า การประยุกต์ใช้สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องเท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน ซึ่งอธิบายด้วย แนวคิดโลกยุคพลิกผัน อันเป็นบริบทความท้าทายที่บีบบังคับให้ทุกภาคส่วนต้องปรับตัวอย่างยืดหยุ่น และท้ายที่สุดคือ แนวคิดการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนในการปิดช่องว่าง (Policy Gap) และแปรเจตนารมณ์จากระดับมหภาคไปสู่ผลสัมฤทธิ์ในชั้นเรียนจริงอย่างเป็นรูปธรรม รายละเอียดของแนวคิดทฤษฎีจากการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดหลักและผลกระทบต่อการดำเนินงานในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมยุคดิจิทัล

แนวคิดหลัก / ทฤษฎีอ้างอิง	ประเด็นสำคัญเชิงวิชาการ	ผลกระทบต่อนโยบาย	ผลกระทบต่อระดับสถานศึกษา	ผลกระทบต่อระดับครูผู้สอน
1. การศึกษาเรียนรวม (Inclusive Education) (Ainscow, 2005; สุรางค์, 2561; วรณีย์, 2555; Tomlinson, 2014; Hallahan et al., 2019)	- ยึดหลักความเสมอภาคและเท่าเทียม - ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล - ปรับเปลี่ยนหลักสูตรและวิธีสอนเชิงระบบ	กำหนดนโยบายและจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง	บริหารจัดการระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมที่รองรับความหลากหลาย	ออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและจัดทำแผน IEP

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดหลักและผลกระทบต่อการดำเนินงานในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมยุคดิจิทัล (ต่อ)

แนวคิดหลัก / ทฤษฎี อ้างอิง	ประเด็นสำคัญเชิง วิชาการ	ผลกระทบต่อ ระดับนโยบาย	ผลกระทบต่อระดับ สถานศึกษา	ผลกระทบต่อระดับ ครูผู้สอน
2. AI กับการศึกษา (AI in Education) (Luckin et al., 2016; Holmes et al., 2019)	- วิเคราะห์ข้อมูลเรียนรู้และตอบสนองเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) - เป็นเครื่องมือสิ่งอำนวยความสะดวกข้อจำกัด - ต้องคำนึงถึงจริยธรรมและอคติของระบบ (Bias)	วางกรอบธรรมาภิบาลข้อมูล ป้องกันความเหลื่อมล้ำดิจิทัล และสนับสนุน Big Data	นำ AI มาใช้ในระบบคัดกรอง ติดตามพัฒนาการ และบริหารจัดการข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลื	ใช้ AI วิเคราะห์พฤติกรรม ช่วยวางแผนการสอน และลดภาระงานเพื่อเพิ่มเวลาดูแลเด็ก
3. โลกยุคพลิกผัน (Bennett & Lemoine, 2014; Cascio, 2020; วิจารณ์, 2555; ไพฑูรย์, 2561)	- โลกผันผวน เปราะบางและยากจะคาดเดา - ระบบนิเวศการศึกษาเปลี่ยนแปลงเนื่อง - ต้องเปลี่ยนจาก "ถ่ายทอดความรู้" สู่ "การสร้างสมรรถนะ"	ออกแบบนโยบายและแผนกลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่น สูง ไม่ยึดติดรูปแบบตายตัว	ปรับโครงสร้างการบริหารโรงเรียนให้คล่องตัวและพร้อมเผชิญความเปลี่ยนแปลง	พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การปรับตัว และเสริมสร้างสมรรถนะแห่งอนาคตให้ผู้เรียน
4. การนำนโยบายสู่ การปฏิบัติ (Policy Implementation) (Sabatier, 1986; Lipsky, 1980; ชูศรี, 2562; ธีระ, 2563)	- เชื่อมโยงเจตนารมณ์สู่ผลลัพธ์จริง - ต้องบูรณาการแนวคิดแนวดิ่ง (Top-down) และแนวราบ (Bottom-up) - ครูคือเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการที่มีผลต่อความสำเร็จ	สร้างนโยบายที่ชัดเจนและสนับสนุนระบบสารสนเทศงบประมาณและเทคโนโลยี	ปิดช่องว่างนโยบาย (Policy Gap) โดยปรับใช้นโยบายให้สอดคล้องกับบริบทจริง	ครูทำหน้าที่ตีความและแปลงนโยบายสู่ห้องเรียนจริงในฐานะเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึง การสังเคราะห์ความเชื่อมโยงของแนวคิด และทฤษฎีทั้ง 4 มิติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า แต่ละแนวคิดไม่ได้แยกขาดจากกัน แต่ส่งผลกระทบอย่างเป็นพลวัตต่อกลไกการนำนโยบายสู่การปฏิบัติทั้ง 3 ระดับเชิงระบบ กล่าวคือ ระดับนโยบาย ต้องทำหน้าที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ยืดหยุ่น และสนับสนุนทรัพยากร ระดับสถานศึกษา ทำหน้าที่เป็นระบบนิเวศที่พร้อมปรับตัวรองรับความหลากหลาย และระดับครูผู้สอน ทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนหลักที่นำเทคโนโลยีมาบูรณาการกับการสอนเพื่อตอบสนองผู้เรียนเป็นรายบุคคล

สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในยุค AI ท่ามกลางความท้าทายของโลกพลิกผัน ไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยการสั่งการจากบนลงล่างแบบตายตัว แต่ต้องอาศัยกลไกการบูรณาการที่สมดุล การศึกษาแบบเรียนรวมที่มุ่งสร้างความเสมอภาคและไม่ทิ้งผู้เรียนคนใดไว้ข้างหลัง AI ที่เข้ามาช่วยทลายข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง ลดภาระงานครู และสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ภายใต้กรอบจริยธรรมที่เข้มงวด ในโลกยุคพลิกผันที่บังคับให้ระบบการศึกษาต้องมีความยืดหยุ่นสูง และพร้อมปรับตัวอยู่เสมอ กระบวนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติที่ต้องให้ความสำคัญกับครู และสถานศึกษาในฐานะผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้เปลี่ยนนโยบายให้กลายเป็นการกระทำที่เกิดผลสัมฤทธิ์จริง

แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในการจัดการศึกษาเรียนรวมในยุค AI

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ผ่านกรอบแนวคิดการศึกษาแบบเรียนรวม AI บริบทโลกพลิกผัน และการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ สามารถนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมผ่านกรอบแนวคิดการขับเคลื่อนนโยบายเรียนรวมผสาน AI แบบบูรณาการหลายระดับ (Multi-Level Integrated AI-Driven Inclusive Education Framework) ดังภาพนี้

พลวัตของการศึกษาเรียนรวมด้วยพลัง AI (Driving Inclusive Education with AI)

ระดับนโยบายและระบบนิเวศสถานศึกษา (Macro & Meso Level)

นโยบายเชิงโครงสร้างและธรรมาภิบาล

การจัดการระบบนิเวศโรงเรียนอัจฉริยะ

ระดับการปฏิบัติของครูและผลสำเร็จ (Micro Level & Outcomes)

การพัฒนาสมรรถนะครู (TPACK-Inclusion)

ปรับบทบาทครูสู่ "กัลยาณมิตร"

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการขับเคลื่อนนโยบายเรียนรวมผสาน AI แบบบูรณาการหลายระดับ (Multi-Level Integrated AI-Driven Inclusive Education Framework)

ประเด็นที่ 1 ระดับนโยบาย การสร้างกลไกเชิงโครงสร้างและธรรมาภิบาล ปัญญาประดิษฐ์ การแปลงเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2569) และ นโยบายลดภาระงานครูสู่การปฏิบัติจริงในยุค AI จำเป็นต้องเปลี่ยนผ่านจากการออกคำสั่ง แนวตั้ง ไปสู่การวางโครงสร้างพื้นฐานที่ลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำดิจิทัล หน่วยงาน ส่วนกลาง และเขตพื้นที่การศึกษาต้องดำเนินการใน 3 มาตรการหลัก คือ

1. การกระจายโครงสร้างพื้นฐานไอซีทีอย่างทั่วถึง เพื่อให้โรงเรียนประถมศึกษาทุก ขนาด โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล สามารถเข้าถึงสัญญาณ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และคลาวด์คอมพิวเตอร์ที่เป็นฐานรากของเครื่องมือ AI ได้อย่างเท่าเทียม

2. การปฏิรูประบบงบประมาณเพื่อเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เปลี่ยน รูปแบบการจัดซื้อจัดจ้างส่วนกลางที่ล่าช้า เป็นการจัดสรรงบประมาณในลักษณะคูปอง เทคโนโลยี AI เพื่อการเรียนรู้รวม เพื่อให้สถานศึกษาสามารถนำไปเลือกซื้อ หรือเช่าใช้ บริการซอฟต์แวร์ AI เช่น ระบบแปลงเสียงเป็นข้อความสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง ทางการได้ยิน หรือแพลตฟอร์มปรับเนื้อหาตามระดับการเรียนรู้อัตโนมัติ ได้ตรงตาม ลักษณะ และความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคลของนักเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ

3. การจัดตั้งกรอบแนวปฏิบัติทางจริยธรรมข้อมูล กำหนดมาตรฐานความ ปลอดภัย และการปกป้องความเป็นส่วนตัวของข้อมูลเด็กพิเศษที่ถูกป้อนเข้าสู่ระบบ AI ป้องกันอคติเชิงอัลกอริทึม ที่อาจจัดประเภทผู้เรียนผิดพลาด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Holmes et al. (2019) ในเรื่องความเป็นธรรมในการใช้เทคโนโลยี

ประเด็นที่ 2 ระดับสถานศึกษา การบริหารจัดการ และสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ รวม ในระดับปฏิบัติการ โรงเรียนประถมศึกษาคือจุดยุทธศาสตร์สำคัญเนื่องจากเป็นด่าน แรกของการพัฒนาผู้เรียน การขับเคลื่อนนโยบายในระดับนี้ต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมการจัดการ ดำเนินการปรับเปลี่ยนระบบนิเวศภายในโรงเรียน ผ่านกรอบการดำเนินงาน ดังนี้

1. การจัดตั้งระบบข้อมูลคัดกรอง บูรณาการ AI ร่วมกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยนำกรณีศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ เริ่มทดลองใช้ระบบจัดเก็บข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนและการส่งงานของนักเรียนมา วิเคราะห์ความเสี่ยงล่วงหน้า ผลลัพธ์พบว่า ระบบสามารถช่วยคัดกรองนักเรียนที่มี แนวโน้มเผชิญปัญหาการเรียนรู้ช้า หรือกลุ่มเสี่ยงสมาธิสั้นได้เร็วกว่าการสังเกตด้วยสายตา

ของครูเพียงอย่างเดียวถึงร้อยละ 40 ทำให้สถานศึกษาสามารถออกแบบมาตรการช่วยเหลือเบื้องต้น และจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ได้ทันทั่วทั้ง

2. การบริหารงานแบบยืดหยุ่นและคล่องตัว ลดขั้นตอนการทำงานที่เป็นเอกสาร เปลี่ยนไปสู่การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา เพื่อลดเวลาในการจัดทำรายงาน และปรับโครงสร้างเวลาเรียนให้มีความยืดหยุ่น เอื้อต่อการดึงตัวนักเรียนกลุ่มเรียนรวมมาเสริมทักษะเฉพาะด้านโดยไม่กระทบต่อเวลาเรียนหลัก

3. การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ โรงเรียนประถมศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนรวมได้สำเร็จ ต้องใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง และแพทย์เฉพาะทาง ผ่านแอปพลิเคชัน หรือแพลตฟอร์มกลาง เพื่อติดตามพัฒนาการของเด็กอย่างไรร้อยต่อตามแนวคิดของชูศรี วงศ์รัตน์ (2562) และธีระ รุญเจริญ (2563)

ประเด็นที่ 3 ระดับครู การพัฒนาสมรรถนะครูกัลยาณมิตรในห้องเรียนผสมเทคโนโลยี ครู คือ กลไกความสำเร็จของการขับเคลื่อนนโยบาย (Lipsky, 1980) ในยุคโลกพลิกผันและ AI ครูประจำชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งผ่านความรู้อีกต่อไป แต่ต้องได้รับการยกระดับสมรรถนะและการปรับเปลี่ยนบทบาท ดังนี้

1. การพัฒนาสมรรถนะแบบบูรณาการ หมายถึง การสร้างทักษะให้ครูมีความรู้ในเนื้อหา ผสานเทคโนโลยี และความเข้าใจในศาสตร์การจัดการเรียนรวมอย่างลึกซึ้ง ครูต้องได้รับการฝึกอบรมให้สามารถใช้งาน Generative AI เช่น ChatGPT หรือ Claude ในการเป็นผู้ช่วยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ยกตัวอย่างกรณีศึกษาในต่างจังหวัดที่มีครูประจำชั้น 1 คนต่อนักเรียน 35 คน ซึ่งมีเด็กเรียนรวมที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) อยู่ร่วมด้วย 3 คน ครูได้ใช้ AI ช่วยแปลงเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ที่ยากให้กลายเป็นนิทานภาพและคำศัพท์ที่ง่ายขึ้นสำหรับเด็กกลุ่ม LD โดยเฉพาะ ในขณะที่เด็กกลุ่มปกติสามารถเรียนเนื้อหาหลักตามปกติได้ การประยุกต์ใช้ในลักษณะนี้ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนเฉพาะบุคคลได้ในห้องเรียนโดยไม่สร้างภาระงานล้นมือ (Tomlinson, 2014)

2. การใช้ AI ปลดล็อกภาระงาน นำ AI มาใช้ในการตรวจสอบข้อสอบแบบอัตนัยเบื้องต้น การจัดเก็บคะแนน หรือการรวบรวมพฤติกรรมเด็ก เพื่อคืนเวลาที่มีค่าที่สุดของครู กลับคืนมาสู่ปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน

3. การเปลี่ยนบทบาทครูสู่กัลยาณมิตร ผู้สร้างแรงบันดาลใจ เมื่อ AI ทำหน้าที่ปรับเนื้อหาและวิเคราะห์ผลการเรียนให้แล้ว ครูจะสามารถมุ่งเน้นที่ AI ไม่สามารถทดแทนได้ คือ การ

ให้ความอบอุ่น ความเข้าใจ จิตวิทยาการศึกษา และความเมตตากรุณา (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2561) เพื่อสร้างเสริมพลังใจ และความสุขในการเรียนรู้ร่วมกันของเด็กทุกคนในชั้นเรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในบทความนี้ คือ กรอบแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายเรียนรวมผสมผสาน AI แบบบูรณาการหลายระดับ ซึ่งช่วยปิดช่องว่างระหว่างนโยบายและการปฏิบัติจริงในโลกยุคพลิกผัน กรอบแนวคิดนี้ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการนำเทคโนโลยี AI มาใช้เป็นเครื่องมือด้านเทคนิค แต่เป็นการขับเคลื่อนเชิงระบบที่ผสานคุณค่าเชิงนวัตกรรมและการจัดการเข้าด้วยกัน 3 ระดับ

1. ระดับนโยบาย ปรับกลไกการจัดสรรงบประมาณสู่ระบบคุ้มครองเทคโนโลยี AI เพื่อการเข้าถึงที่เท่าเทียม พร้อมวางแผนปฏิบัติจริยธรรมข้อมูลเด็กพิเศษ

2. ระดับสถานศึกษา บริหารจัดการแบบยืดหยุ่นด้วยระบบข้อมูลคัดกรองและสร้างระบบนิเวศความร่วมมือร่วมกับผู้ปกครองและแพทย์

3. ระดับครู ยกระดับสมรรถนะครูในการใช้ Generative AI ออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคล เพื่อลดภาระงาน และคืนเวลาให้ครูได้ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงที่มอบความอบอุ่นและเมตตาแก่ผู้เรียน

สรุป

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมในโรงเรียนประถมศึกษายุค AI ภายใต้บริบทโลกพลิกผัน ไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนโยบายแนวดิ่งแบบตายตัวได้ เนื่องจากในทางปฏิบัติยังเผชิญข้อจำกัดด้านความพร้อมของครู และงบประมาณสนับสนุน ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติจริง แม้เทคโนโลยี AI จะมีศักยภาพสูงในการสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และเอื้อต่อการจัดการเรียนรวม แต่หากขาดระบบธรรมาภิบาลที่รัดกุม เทคโนโลยีอาจกลายเป็นตัวเร่งความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแทน การสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาที่ผสมผสานทั้งแนวทางจากบนลงล่าง และจากล่างขึ้นบน โดยใช้ AI เป็นผู้ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล และแบ่งเบาภาระงานบริหาร เพื่อให้สถานศึกษาและครูสามารถมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนบนพื้นฐานของจริยธรรม และความเสมอภาค การเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติที่ยืดหยุ่นและสมดุล จะเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย และสร้างโอกาสที่เท่าเทียมให้กับผู้เรียนทุกคนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยเชิงประจักษ์ ควรมีการดำเนินงานวิจัยเชิงทดลอง หรือวิจัยเชิงผลงานวิธี เพื่อนำเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ (AI) เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้เฉพาะบุคคล หรือระบบข้อมูลคัดกรอง ไปทดลองใช้ในห้องเรียนเรียนรวมของโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาการทางพฤติกรรม และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และครูผู้สอนอย่างเป็นรูปธรรม

2. การวิจัยและพัฒนากรอบจริยธรรม AI สำหรับเด็กพิเศษ ควรมีการศึกษาเชิงลึกเพื่อสร้างกรอบจริยธรรม มาตรฐาน และแนวปฏิบัติระดับชาติ ในการใช้ AI กับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยเฉพาะ มุ่งเน้นไปที่การคุ้มครองสิทธิและความเป็นส่วนตัวของข้อมูลเด็ก การป้องกันอคติเชิงอัลกอริทึม และการแสวงหาเครื่องชี้วัดความเป็นธรรมทางการศึกษาในยุคดิจิทัล

3. การวิจัยเชิงนโยบาย และการประเมินผลกระทบ ควรมีการวิจัยติดตาม และประเมินผลช่องว่างนโยบาย ภายหลังจากการนำนโยบายลดภาระงานครู และนโยบายส่งเสริม AI Literacy ไปบูรณาการกับการจัดการเรียนรวมในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อค้นหาปัจจัยความสำเร็จ และอุปสรรคสำคัญในการแปลงนโยบายมหภาคสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาในบริบทและขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน

4. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบและการพัฒนาตัวแบบนวัตกรรมเชิงพื้นที่ ควรศึกษาเปรียบเทียบโมเดลการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนรวมที่ใช้ AI ระหว่างโรงเรียนในบริบทเมืองกับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล เพื่อพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการจัดการที่ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับข้อจำกัดด้านงบประมาณ และทรัพยากรของแต่ละพื้นที่อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2569). *นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569–2570*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2562). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธีระ รุญเจริญ. (2563). *การบริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2561). *เปลี่ยนผ่านการศึกษาสู่การศึกษาไทย 4.0 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2561). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ainscow, M. (2005). Developing inclusive education systems: What are the levers for change. *Journal of Educational Change*, 6(2), 109–124.
- Bennett, N., & Lemoine, G. J. (2014). What VUCA really means for you. *Harvard Business Review*, 92(1/2), 27-28.
- Cascio, J. (2026). *Facing the Age of Chaos: Introducing the BANI Framework*. Retrieved May 7, 2026, from <https://medium.com>.
- Hallahan, D. P., Kauffman, J. M., & Pullen, P. C. (2019). *Exceptional learners: An introduction to special education* (14th ed.). NJ: Pearson Education.
- Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Boston: Center for Curriculum Redesign.
- Lipsky, M. (1980). *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation.
- Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence unleashed: An argument for AI in education*. NJ: Pearson Education.

- Sabatier, P. A. (1986). Top-down and bottom-up approaches to implementation research: A critical analysis and suggested synthesis. *Journal of Public Policy*, 6(1), 21–48.
- Tomlinson, C. A. (2014). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners* (2nd ed.). VA: ASCD.